

MUISTIO

LUONNOS

VALTIONEUVOSTON ASETUS POIKKEUKSELLISESTA MUKAUTUSTUESTA JA SEN LISÄTUESTA MAATALOUSTUOTTAJILLE VUONNA 2022

1. Yleistä

Maataloustuottajille ehdotetaan maksettavaksi Euroopan unionin varoista kokonaan rahoitettavaa poikkeuksellista mukautustukea. Tuen maksaminen perustuu Euroopan komission 23 päivänä maaliskuuta 2022 antamaan poikkeuksellisesta mukautustuesta maataloustuottajille annetun komission delegoidun asetuksen (EU) 2022/467, jäljempänä *komission asetus*, 1 artiklaan. Komission asetuksen 1 artiklan mukaan jäsenvaltiot voivat maksaa poikkeuksellista mukautustukea maataloustuottajille yhteensä 500 miljoonaa euroa, josta Suomen osuus on 6 872 674 euroa. Komission asetuksen 1 artiklan toisen alakohdan mukaan tuki on jaettava puolueettomia ja syrjimättömiä perusteita noudattaen siten, että tuki ei aiheuta kilpailun vääristymistä. Tuen tavoitteena on vähentää markkinahäiriöistä edellä mainituille kotieläintalouden tuottajille aiheuttavia taloudellisia haittoja. Tuki on maksettava komission asetuksen 1 artiklan 1 kohdan viidennen alakohdan mukaan viimeistään 30 päivänä syyskuuta 2022.

Komission asetuksen 2 artiklan mukaan jäsenvaltio voi myös myöntää kansallisesti rahoitettavaa poikkeuksellista mukautustukea täydentävää lisätukea, jonka määrä voi olla enintään 200 prosenttia poikkeuksellisen mukautustuen määrästä. Lisätuki on jaettava puolueettomia ja syrjimättömiä perusteita noudattaen siten, että tuki ei aiheuta kilpailun vääristymistä. Maataloustuottajille ehdotetaan maksettavaksi lisätukea enintään 14,73 miljoonaa euroa. Lisätuki on maksettava komission asetuksen 2 artiklan 2 kohdan toisen alakohdan mukaan viimeistään 30 päivänä syyskuuta 2022.

Poikkeuksellisen mukautustuen ja lisätuen myöntämisperusteet on ilmoitettava komission asetuksen 3 artiklan a alakohdan mukaan Euroopan komissiolle viipymättä ja viimeistään 30 päivänä kesäkuuta 2022.

Euroopan unionin suorista tuista maataloudelle annetun lain (193/2013, sellaisena kuin se on muutettuna lailla 1364/2014), jäljempänä *suorien tukien laki*, 25 a §:n mukaan laissa tarkoitettussa markkinahäiriötilanteessa valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä tuen käyttöönottoa, tuen saajaa, tuen myöntämisen edellytyksiä, tuen määrää, tukikelpoisia kustannuksia, tuen hakemista, tuen myöntämistä, tarvittavia selvityksiä ja määräaikoja koskevista vaatimuksista Euroopan unionin lainsäädännössä säädetyissä rajoissa. Suorien tukien lain 25 a §:n nojalla ehdotetaan annettavaksi valtioneuvoston asetus poikkeuksellisesta mukautustuesta ja sen lisätuesta maataloustuottajille vuonna 2022. Asetuksella säädettäisiin poikkeuksellisen mukautustuen ja sen lisätuen tarkemmista myöntöperusteista ja yksikkökohtaisesta tuen määrästä.

Mukautustuki on tarkoitus maksaa tukialueella AB. Pohjoisen tuen alueella vastaavista tukien korotuksista on tarkoitus säätää pohjoisen tuen vastaavien tukimuotojen korotuksilla vuodelle 2022.

Luonnoksesta pyydettiin lausuntoja maa- ja metsätalousministeriön internet-sivuilla aikavälillä 16.5.-30.5.2022 ja lausuntopyyntöön vastaanottajaksi osoitetuilta tahoilta. Lausuntoaika lyhennettiin kahteen viikkoon tukihakuaikataulujen varmistamiseksi.

2. Asetuksen sisältö

1 § Asetuksen 1 §:ssä säädettäisiin poikkeuksellisen mukautustukena ja sen lisätukena maataloustuottajille tukialueella AB maksettavan tuen kansallisista jakoperusteista. Maataloustuotantoon on kohdistunut Ukrainan sodasta johtuvia markkinahäiriöitä. Markkinahäiriöistä aiheutuvien taloudellisten haittojen vähentämiseksi maataloustuottajille ehdotetaan maksettavaksi enintään 6 872 674 euroa Euroopan unionin varoista kokonaan rahoitettavaa poikkeuksellista mukautustukea. Lisäksi maataloustuottajille maksettaisiin enintään 14,73 miljoonaa euroa kansallisesti rahoitettavaa lisätukea.

Komission asetuksen 1 artiklan 1 kohdan kolmannen alakohdan mukaan jäsenvaltio voi maksaa tukea, jolla edistetään elintarviketurvaa tai puututaan markkinoiden epätasapainoon, maataloustuottajille, jotka sitoutuvat yhteen tai useampaan toimenpiteeseen. Edellä mainitun komission asetuksen kohdan mukaan toimenpiteet voivat koskea: kiertotaloutta, ravinteiden hallintaa, resurssien tehokas käyttö ja ympäristö- ja ilmastoystävälliset tuotantomenetelmät. Asetusehdotuksen mukaan tuen maksun perusteena olisi edellä mainituista vaihtoehdoista kiertotaloutta, ravinteiden hallintaa ja resurssien tehokasta käyttöä.

Tukialueella AB voitaisiin tuenhakijalle voidaan myöntää poikkeuksellista mukautustukea ja sen lisätukea maa- ja puutarhatalouden kansallisista tuista annetun lain (1559/2001) 10 e §:ssä tarkoitetun sika- ja siipikarjatalouden tuotannosta irrotetun viitemäärän perusteella joka tuenhakijalla on ollut hallussaan xx.xx.2021, 11 §:ssä tarkoitetun kasvihuonetuotannon tuen vuonna 2021 myönnetyn tuen määräytymisperusteena olleen neliömetrimäärän perusteella tai 12 §:ssä tarkoitetun puutarhatuotteiden varastointituen vuonna 2021 myönnetyn tuen määräytymisperusteena olleen kuutiometrimäärän perusteella. Edellytyksenä tuen myöntämiselle olisi, että maataloustoiminta jatkuu vuonna 2022.

2 § Asetuksen 2 §:ssä säädettäisiin tuen määrästä. Sika ja siipikarjatalouden tuotannosta irrotetun tuen viitemäärän perusteella poikkeuksellista mukautustukea ja sen lisätukea myönnettäisiin enintään xxx euroa viitemäärän eläinyksikköä kohden. Kasvihuonetuotannon tuen neliömetrimäärän perusteella poikkeuksellista mukautustukea ja sen lisätukea myönnettäisiin pitkän kauden viljelyn osalta (yli 7 kk) enintään xxx euroa neliömetriltä ja lyhyen kauden viljelyn (vähintään 2 kk, mutta enintään 7 kk) osalta xxx euroa neliömetriltä. Puutarhatuotteiden varastointituen kuutiometrimäärän perusteella poikkeuksellista mukautustukea ja sen lisätukea myönnettäisiin enintään xxx euroa kuutiometriltä koneellisesti jäädytetyn varaston osalta ja muun varaston osalta enintään xxx euroa kuutiometriltä.

3 § Asetuksen 3 §:ssä säädettäisiin tuen myöntämisestä, jos koko tilan hallinta on siirtynyt tukiperusteen muodostumisen ja tuen hakuajankohdan välillä. Tällöin tuki voitaisiin myöntää tilan jatkajalle.

4 § Asetuksen 4 §:ssä säädettäisiin tuen myöntämisestä. Tuen myöntämisestä päättäisi

kunta. Suorien tukien lain 25 a §:n mukaan laissa tarkoitettussa markkinahäiriötilanteessa valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä muun muassa tuen hakemisesta ja tuen myöntämisestä Euroopan unionin lainsäädännössä säädetyissä rajoissa. Maatalouden tukien toimeenpanosta annettua lakia (192/2013), jäljempänä toimeenpanolaki, sovelletaan muun muassa suorien tukien lain nojalla myönnettävien tukien toimeenpanoon. Toimeenpanolain 11 §:n mukaan kunta tekee päätöksen muun muassa suorien tukien lain 3 §:ssä tarkoitettun tuen ja palkkion myöntämisestä. Markkinahäiriötilanteissa on kyse poikkeuksellisista tilanteista, joita ei ole ollut mahdollista ennakoida lakia valmisteltaessa eikä tulevien vuosien osalta. Tarkoituksena on kuitenkin ollut kytkeä markkinahäiriötilanteissa myönnettävien kriisitukien myöntäminen ja maksaminen voimassa olevien tukijärjestelmien toimeenpanoon toimeenpanolaissa säädettyjen viranomaisten kautta. Edellä sanotun perusteella katsotaan, että kunnalle voidaan antaa suorien tukien lain 25 a §:n ja toimeenpanolain 11 §:n perusteella tehtäväksi päätös maidontuottajille tämän asetuksen nojalla myönnettävästä tuesta. Tuen myöntäminen voidaan hoitaa osana tukijärjestelmien toimeenpanoa ja kuntien käytettävissä olevien resurssien puitteissa. Kunta on ollut tuen myöntävä viranomaisen myös vastaavien markkinahäiriötilanteiden vuoksi maksettujen tukien osalta vuosina 2010, 2015 ja 2016.

Maksujen suorittamisesta päättää Maaseutuvirasto toimeenpanolain 6 §:n perusteella.

- 5 § Asetuksen 5 §:ssä säädettäisiin Euroopan komission päätöksen huomioon ottamisesta. Poikkeuksellinen mukautustuki ja lisätuki myönnettäisiin vain, jos Euroopan komission näitä tukia koskevasta päätöksestä ei muuta johdu. Poikkeuksellisen mukautustuen ja lisätuen myöntämisperusteet on ilmoitettava komission asetuksen 3 artiklan a alakohdan mukaan Euroopan komissiolle viipymättä ja viimeistään 30 päivänä kesäkuuta 2022.
- 6 § Asetuksen olisi tarkoitus tulla voimaan 1 päivänä heinäkuuta 2022 tai, jos eduskunta hyväksyy vuoden 2022 toisen lisätalousarvion mainittua ajankohtaa myöhemmin, talousarvion hyväksymisajankohdasta lukien.

3. Taloudelliset vaikutukset

Valtion vuoden 2022 toisessa lisätalousarvioesityksessä on momentille 30.10.44 (Maatalouden ja maaseudun yritystoiminnan toimintaedellytysten turvaaminen) ehdotettu 14,73 miljoonan euron määrärahaa. Määrärahasta 13,73 miljoonaa euroa on maatalouden huoltovarmuuspakettiin sisältyvää momentille 30.20.41 budjetoitua EU:n kriisitukea täydentävää kansallista rahoitusta sika- ja siipikarjataloudelle sekä puutarhataloudelle. Samalla momentille 30.20.41 (EU-tulotuki ja EU-markkinatuki) ehdotetaan myönnettäväksi lisäystä 6 870 000 euroa.